

Teloittajien lakko

Näytelmä, joka käsittelee yhteistyön tarvetta
erimielisyyksien yli

Paweł Biernacki, Vantaa, 2026

HENKILÖT:
PYÖVELI
INKVISITORI
TRUBADUURI

Kohtaus 1
Kidutushuone, inkvisiittorin työhuone
INKVISITORI
TRUBADUURI

INKVISITORI:

En usko! En yksinkertaisesti pysty uskomaan tätä!

TRUBADUURI: (sarkastisesti)

Herra inkvisiittori... Älkää teeskentelkö, ettette tunne minua. Olen Piórkowski. Aiemmin – trubaduuri Piórkowski. Sitä paitsi, anteeksi vain, mutta teidän suustanne lausuttu väite, ettette usko, kuulostaa kuitenkin kaksimerkityksiseltä. Jopa kolmimerkityksiseltä, kun otetaan huomioon paikka, jossa olemme.

INKVISITORI:

Mutta hyvä herra Piórkowski! Inkvisiittorina tunnen velvollisuudekseni ottaa kommenttinne vakavasti. Uskon tietysti siihen, mihin minun pitäisi uskoa. Mutta aivan kuten jokaisella muullakin Kuningaskunnan alamaisella, minullakin on oikeus olla uskomatta muihin asioihin. Valtakuntamme, vapauden turvasatamana, sallii alamaisilleen epäillä mitä moninaisimpia asioita. Ja juuri tätä oikeutta minä käytän... Mikä vieras! Mikä kunnia! Istukaa, rakas herra Piórkowski!

TRUBADUURI:

Jätetään nämä kohteliaisuudet väliin, inkvisiittori Oikeudenmukainen.

INKVISITORI:

Jos niin haluatte. Oletteko menossa mestari Dobromiilan luo? Hän on kidutussalissa, mutta hänellä on kiire. Ellei te sitten halua odottaa...

TRUBADUURI:

Juuri siitä asiasta. Mutta haluaisin ensin puhua teidän kanssanne, herra inkvisiittori.

INKVISITORI:

Totta kai! Kuuntelen teitä, herra Piórkowski.

TRUBADUURI:

On tapahtunut kauhea asia. En halua syyllistää ketään, mutta luottamuksellisten tietojen suojelussa on tapahtunut tuomittavaa laiminlyöntiä. Kastellista on varastettu käsikirjoituksia, jotka väärin käsiin joutuneina voivat aiheuttaa hengenvaarallisen uhan...

INKVISITORI:

Mitä sanotte?

TRUBADUURI:

Uhka uskollisille, yritteliäille kansalaisille, jotka noudattaen voimassa olevaa lakia – eli toimien täysin laillisesti – ovat jättäneet ilmoituksia erilaisista hankkeista ja maksaneet asianmukaiset maksut.

INKVISITORI:

Annahan kun arvaan... Nämä hankkeet, vaikka ne olivatkin täysin laillisia, piti pitää salassa?

TRUBADUURI:

Tiukimmalla mahdollisella salassapitovelvollisuudella. Näille kansalaisille vakuutettiin, että he voivat nukkua rauhassa. Pitäisikö kyseisten hankkeiden olla suojattuja liikesalaisuudella, virkasalaisuudella vai millä ihmeen salaisuudella? Mutta mitä sitten tapahtui? Vihamieliset voimat saivat kyseiset asiakirjat haltuunsa, ja monien ihmisten terveys, ehkä jopa henki, joutui vaaraan!

INKVISITORI:

Arvaan, että teitä huolestuttaa ainakin yhden näistä ihmisistä terveys ja henki. Mutta suokaa anteeksi, jos kysymykseni on hieman suorapuheinen, herra Piórkowski – mitä meillä voi olla tekemistä tämän kanssa? Meidän kidutuskammioni tai inkvisitiomme ei voi olla vastuussa Kasztelista.

TRUBADUURI:

Herra Oikeudenmukainen ... Kyse on elämästä ja kuolemasta. Kaupungissa vallitsee sekasorto! On ilmoitettu valmistautumisesta teloittajien lakkoon!

INKVISITORI:

Kuulen tästä ensimmäistä kertaa. Mutta tällaisen lakon pitäisi olla teloittajien killan järjestämä, ja minulla inkvisiittorina ei ole mitään tekemistä teloittajien killan kanssa, herra Piórkowski. Minä vain hallinnoin kidutuskammiota. Pikemminkin mestari Dobromił voisi olla avuksi tässä asiassa. En siis tiedä, mitä te minulta odotatte...

TRUBADUURI:

Herra Oikeudenmukainen... Herra inkvisiittori! Odotan turvallisuutta! Suojelua! Sanon tämän suoraan. Valitettavasti nimeni on joutunut sekaantumaan tähän asiaan. Kyse on täysin laillisesta erityiskoneiden tuonnista, jotka korvaavat pyövelin työn.

INKVISITORI:

Jotain sellaista! Kärsimysmestarin työtä korvaavat koneet? Miten tekniikka kehittyykaan...

TRUBADUURI:

Koneet ovat koneita. Sanon vieläkin suoraan. Heti kun sopimus näiden koneiden tuonnista ulkomailta oli allekirjoitettu, raskaita dukateja vastaan, kastellanin oli määrä tehdä joukko spontaaneja ja itsenäisiä päätöksiä. Ensin niiden vapauttamisesta kaikista tulleista, sitten niiden avulla suoritettavien teloitusten rahoittamisesta, kunnes peruttiin perinteisillä menetelmillä tapahtuva teloitus.

INKVISITORI:

Sanon teille, herra Piórkowski, että trubaduuriksi olette poikkeuksellisen monipuolinen mies. Mutta nyt ymmärrän, miksi kunnioititte meitä vierailullanne. Teloittajat tulevat raivoamaan. Osallistumalla tällaisiin juonitteluihin vahingoitatte heidän etujaan. Jos tuo teloittajien lakko toteutuu, he teloittavat teidät ilmaiseksi, omalla kustannuksellaan, niin sanotusti...

TRUBADUURI:

Mikä ilmaisu se on – ”juonittelut”, herra Oikeudenmukainen... Niinhän liiketoimia nykyään hoidetaan! Minulla on nyt kaksi vaihtoehtoa: joko paeta kuningaskunnasta tai ehdottaa teloittajien killalle jonkinlaista sopimusta. Ymmärrättehän itsekkin, etten voi kääntyä heidän puoleensa suoraan.

INKVISITORI:

Tietenkin. Siitä huolimatta asetatte minut hankalaan tilanteeseen, herra Piórkowski. Koko urani aikana en ole kuullut, että kukaan olisi hakenut turvaa kidutuskammiosta. Teoriassa emme saa

vangita ketään, joka ei ole epäilty. Käytännössä voimme tarjota teille eräänlaista vieraanvaraisuutta tietyn ajan. Olosuhteet eivät kuitenkaan takaa asianmukaista mukavuutta. Ja kuten itsekin ymmärrätte, en voi antaa mestari Dobromilille ohjeita, jotka koskevat ammattikunnan asioita.

TRUBADUURI:

Juuri siitä on kyse, herra Oikeudenmukainen! Minä voin auttaa! Olenhan taiteilija, jopa tavallaan näytelmäkirjailija, eli kirjailija, kuten te hyvin tiedätte. Tällä teloittajien lakolla ei ole menestymismahdollisuuksia. Sen on oltava alhaalta nouseva aloite kaupunkimme asukkaiden, jopa koko kuningaskunnan, keskuudesta. Teloittajien kiltä voi suhtautua siihen myönteisesti, mutta se ei missään tapauksessa saa johtaa sitä!

INKVISITORI:

No, olette vakuuttanut minut, rakas herra Piórkowski. Pidätän teidät inkvission puolesta! Olkaa hyvä ja seuratkaa minua kidutussaliin. Ilmoittakaa mestari Dobromilille, että olen päättänyt pidättää teidät.

TRUBADUURI:

Loistavaa. Kiitos, herra inkvisiittori. Minä voin kattaa kustannukset...

INKVISITORI:

Mutta ei se mitään, herra Piórkowski! Me huolehdimme siitä. Saatte parhaan sellin. Ruoka ei ehkä ole yllistää, mutta kelvollista, ja vangit keuhvat sitä. Mestari Dobromil kysyy teiltä syytteistä, jotka olen teitä vastaan nostanut.

TRUBADUURI:

Pitäisikö kertoa hänelle noista koneista?

INKVISITORI:

Ehdottomasti ei! Keksikää jotain. Mitä tahansa. Mutta jotain, minkä voi helposti perua. Esimerkiksi epäily siitä, että olette saavuttanut läpimurron alkemian alalla.

TRUBADUURI:

Mutta minulla ei ole aavistustakaan alkemian saloista, herra Oikeudenmukainen!

INKVISITORI:

Luuletteko, että alkemisti, joka löytää tavan muuttaa mitä tahansa kullaksi, kertoisi siitä meille? Jokainen väittäisi, ettei hänellä ole aavistustakaan alkemian saloista. Siksi minä, oikeudenmukainen inkvisiittori, alan tästä lähtien epäillä teitä onnistuneen alkemistisissa tutkimuksissanne. Jonkin ajan kuluttua käy ilmi, että tällä epäilyllä ei ole perusteita, ja siksi minun on pakko vapauttaa teidät. Ellei minulle sitten herää teitä kohtaan jokin muu epäily.

TRUBADUURI:

Epäilettekö minua jostakin, herra Oikeudenmukainen?

INKVISITORI:

Tällä hetkellä epäilen, että olette saavuttanut tuon läpimurron alkemian alalla. Toivotan teille miellyttävää oleskelua vaatimattomissa tiloissamme, arvoisa herra Piórkowski!

Kohtaus 2
Kidutushuone, inkvisiittorin työhuone
INKVISITORI
PYÖVELI

PYÖVELI:

Bonifacy? Mitä asiaa, herra inkvisiittori? Voinko tulla hetkeksi?

INKVISITORI:

Istu alas, Dobromiļ. Miten menee, oletko jo päässyt vuorostasi?

PYÖVELI:

Kyllä. Voin jopa ylpeillä, että se sujui hyvin. Vuosien rutiini kantaa hedelmää. Halusin kysyä siitä trubaduurista. Tiedätkö, Piórkowskista. Hän tuli kidutussaliin ja sanoi, että häntä epäillään menestyksestä alkemian alalla. Ja että minun pitäisi sulkea hänet parhaaseen selliin. Hän kysyi vielä, milloin ateriat jaetaan.

INKVISITORI:

Kyllä. Minun on kirjattava hänet epäiltyjen rekisteriin, pidätettyjen rekisteriin, tutkittavien rekisteriin sekä epäilyjen tarkistusta odottavien rekisteriin. Oletko lukinnut hänet?

PYÖVELI:

Kyllä, sanoin hänelle, että laitan hänet samaan selliin Pafnucyn kanssa. Hän melkein loukkaantui ja alkoi moittia minua siitä, että hänen pitäisi saada oma selli. Mukavuuksin varustettu. Että hän ei aio istua jonkun tavallisen roiston kanssa, koska hän on taiteilija. Hän alkoi jopa laulaa jotain, mutta Pafnucy pelästyi. Rotat eivät pidä melusta.

INKVISITORI:

Pafnucy-parka varmaan vinkui pelosta. Dobromiļ, muistaakseni halusit tänään lähteä aikaisemmin. Voisitko nyt viedä ruokaa molemmille. Ja sano Piórkowskille, että Pafnucy ei pidä siitä, kun hänen ruokansa syödään kulhosta. Eikä häntä saa ruokkia ihmisruoalla, sillä se voi olla hänelle haitallista. Sen jälkeen olet vapaa.

PYÖVELI:

Totta kai. Vien sen heti. Pafnucy on hyvätapainen rotta, he varmasti tulevat toimeen keskenään. Aluksi se piiloutui ja vain tiiraili silmillään, kuka tuo trubaduuri oikein on. Sitten se tuli esiin, haisteli häntä ja piiloutui taas. Mutta parin päivän päästä heistä tulee parhaita ystäviä. Minä vien heille sen ruoan, ja sitten lähden mielenosoitukseen.

INKVISITORI:

Teloittajien lakko?

PYÖVELI:

Ei, älä nyt, Bonifacy. Mikä lakko. Mielenosoitus piirtäjien vitsausta vastaan. Hetkinen, mistä sinä tiedät Teloittajien lakosta?

INKVISITORI:

Sain tietää. Anteeksi, en halua kertoa, mistä tiedän, ne ovat loppujen lopuksi teidän ammattikunnan asioita. Siitä on parempi olla kertomatta minulle mitään. Mutta tiedän hankkeesta, jossa teloituskoneita tuodaan ulkomailta.

PYÖVELI:

No niin. Sanon vain, että piireissäni ihmiset ovat raivoissaan. Sehän vahingoittaa kotimaista käsityöalaa! Olemme lähettäneet vetoomuksen kastelaanille. Mutta Piirtäjät ovat kiireellisempi ongelma. Siitä lähtien kun he ilmestyivät, jokainen tuomittu haluaa teloituksessaan vähintään yhden Piirtäjän, joka ikuistaa hänen viimeiset hetkensä. Jotkut, rikkaammat, pystyvät palkkaamaan jopa kolme.

INKVISITORI:

No, tiedät kyllä, Dobromi! – laki ei sitä kiellä. Kastellanin kädet ovat sidotut, sillä teloitustapahtuu linnan alueella, jolla on itsemääräämisoikeus näissä asioissa.

PYÖVELI:

Mutta mihin tämä muka muistuttaa!? Mies on töissä, haluaa hoitaa toimeksiannon kunnolla, ja sitten tuollaista takkuista tyyppiä tunkeutuu paikalle, piirtää tuomittua, teloittajaa, apulaisia... Ja heti teloituksen jälkeen nuo piirroksiset kopioidaan ja levitetään ympäri linnaa! Sen lisäksi niihin piirretään täysin keksittyjä asioita. Tuomittavan yläpuolelle ilmestyy kaikenlaisia merkkejä, joiden on tarkoitus todistaa hänen syyttömyytensä. Ei tiedetä, mistä piirroksiin ilmestyy kyyhkysia, sillä ihmiset uskovat, että kyyhkynen todistaa syyttömyyttä, mutta korppi ei. Teloittajat ja apulaiset, itse asiassa koko henkilökunta, esitetään erittäin epäedullisessa valossa. Mutta mitä siitä teloittajista. Näissä luonnoksissa teloituksen läsnä oleva tuomari pyyhkii kyyneleitä. Yleisön jäsenet peittävät silmänsä, polvistuvat ja kohottavat kätensä taivasta kohti.

INKVISITORI:

Dobromi! Olen samassa tilanteessa kuin jokainen teistä. Riittää, että ilmestyn teloitukseen, ja jo pian sen jälkeen kaupungissa kiertää piirroksia, joissa hahmoni on kuvattu, sanotaanko, puolueellisesti. Jotta en sanoisi, epäsuotuisasti. Mutta en voi sille mitään! Taiteilijalla on oikeus olla puolueellinen, ja vaikka hänellä ei olisikaan, yritäpä todistaa hänelle, että hän on tarkoituksella piirtänyt minut kauhua herättävällä tavalla... Teloitus on mediatapahtuma, emmekä voi voittaa mediaa.

PYÖVELI:

Joitakin rajoja pitäisi kuitenkin olla. Eräs kollega kertoi minulle, että Piirtäjä nappasi hänet ulkokäymälän luona. Uskotko? Ei teloituksen aikana, vaan ulkokäymälästä tullessa! Ja kysyi häneltä: ”Mitä te siellä teitte? Mitä tunnette, kun mestatte tuomittua?” Kollega ehti vastata vain toiseen näistä kysymyksistä. Iltaan mennessä koko kaupungissa jaettiin piirroksia, joissa oli hänen kuvansa, ja jakajat huusivat samalla: ”Tunnettu teloittaja puhuu tuomituista vulgaaristi!”. Vaimo halusi erota hänestä...

INKVISITORI:

Ymmärrän reaktiosi, Dobromi! En puolusta tätä ilmiötä. Ihmiset pitävät tällaisista jutuista, ne vain myyvät hyvin. Mutta usko minua, Piirtäjät eivät ole teidän suurin ongelmanne. Minusta tuntuu, että he ovat eräänlainen savuverho. Mutta en halua vetää sinua nyt keskusteluun, sillä olet periaatteessa saanut tämän päivän työt päätökseen. Älä vain unohda viedä pojille ruokaa.

PYÖVELI:

Pojille?

INKVISITORI:

Se oli vain sanontatapa. Pafnucelle ja Piórkowskille. Ja mene siihen mielenosoitukseen, jos haluat. Voinko vanhan ystävän nimissä ehdottaa sinulle jotain?

PYÖVELI:

Totta kai, Bonifacy! Anna mennä vaan.

INKVISITORI:

Vihjaile piireissäsi, ihan ohimennen, ei minun puolestani, että ”Katien lakko” ei ole hyvä aloite. Se kuulostaa ylipäättään jonkin kolmannen luokan teoksen mahtailevalta nimeltä, jonka on kirjoittanut joku satunnainen kynäpää. No, siinä kaikki. Vie pojille viiniä. Tai siis vain Piórkowskille. Pafnucelle kaada tietysti vettä. Äläkä anna liikaa ruokaa, se tekee hänelle pahaa.

Kohtaus 3
Kidutushuone, Piórkowskin ja Pafnucen selli

PYÖVELI
TRUBADUURI

PYÖVELI:
Herra Piórkowski!

TRUBADUURI:
Mestari Dobromi! Se sopii mainiosti. Olen valmistellut luvattua käsikirjoitusta inkvisiittori Oikeudenmukainelle. Olen hahmotellut siihen muutamia ideoita. Ehkä mestari haluaisi vilkaista sitä ja antaa neuvoja?

PYÖVELI:
Ei suinkaan. En ole kovin hyvä lukemaan. Eikä minulla ole muutenkaan päätä tällaisille asioille. Välitän sen inkvisiittorille. Hetkinen... missä Pafnucy on?

TRUBADUURI:
Se on piiloutunut. Kaadoin sen kulhoon vähän viiniä, ihan vain tylsyydestä. Se haisteli sitä, mutta ei halunnut juoda.

PYÖVELI:
Kuinka saatoitte, herra Piórkowski? Se olisi voinut vahingoittaa häntä! Pafnucy on rotaksi jo kypsässä iässä. Onneksi hän ei juonut. Antakaa minulle se käsikirjoitus. Tarvitsetteko jotain?

TRUBADUURI:
Uutta pergamenttia, lisää mustetta. Ja jonkinlainen huopa, jotain pehmeää. Sänkyyn. Pergamentti voisi olla jossain laatikossa, sillä Pafnucy on purrut hieman sitä, jonka valmistin. Hän taitaa pitää pergamentista. Haluaisin kuitenkin mieluummin keskustella ideoistani Mestarin kanssa. Luen ne itse. Se on tärkeää. Ne on teoriassa tarkoitettu inkvisiittorille, mutta todellisuudessa teloittajien killalle. Se on oma pyyteetön aloitteeni, jonka olen tehnyt huolestuneena ammattimme tulevaisuudesta. Tilanne vaatii laaja-alaista yhteistyötä eri piirien välillä. Meidän on autettava toisiamme.

PYÖVELI:
Tuon tarvittavat tavarat. Mutta unohtakaa se rasia. Ette tunne Pafnusia. Hän puree sen auki silmänräpäyksessä. Ehkä voisitte piilottaa seuraavan pergamentin viinipulloon. Siihen hän ei varmasti koske. Ja lukekaa nyt, mitä olette sinne kirjoittaneet. Varoitin kuitenkin – minulla ei ole oikeutta toimia kiltan puolesta. Se oikeus kuuluu muutamalle kollegalle, jotka toimivat kiltan vanhimpina. Lukekaa, herra Piórkowski.

TRUBADUURI: (lukee)
Ensimmäinen kohta. Mediakampanja, joka kyseenalaistaa näkemyksen, että kone voisi koskaan korvata ammattitaitoisen teloittajan. Erilaisia perusteluja. Kone ei kykene pitämään kirvestä tarkasti paikallaan. Vain lihaa ja verta oleva teloittaja kykenee suorittamaan mestauksen asianmukaisesti. Koneen suorittama teloitus riistää tuomituilta ihmisarvon.

PYÖVELI:
Kyllä. Tämä miellyttää kiltämme. Olette oikeassa, herra Piórkowski.

TRUBADUURI:

Mestari Dobromile... Mestari on aina sama. Kyse ei ole siitä, kuka on oikeassa. Ehkä olen oikeassa, ehkä en. Kyse on argumentista, joka kuulostaa vakuuttavalta.

PYÖVELI:

Aivan kuin kuulisin inkvisiittori Oikeudenmukainen... Lukekaa eteenpäin, herra Piórkowski.

TRUBADUURI: (lukee)

Kohta kaksi: Koordinoitu hyökkäys teloituskoneiden keksijää vastaan. Etsimme pahoja aikomuksia, epäselviä yhteyksiä, henkilökohtaisia motiiveja. Teemme tästä saman johtopäätöksen kuin kohdassa yksi. Teloituskoneet eivät voi toimia. Ne voisivat toimia ainoastaan, jos kyseisellä oletetulla keksijällä olisi kunnialliset, puhtaat ja altruistiset aiomukset. Silloin jokainen teloituskone toimisi tietenkin moitteettomasti.

PYÖVELI:

Uskomatonta. Tämä on minulle liian viisasta. En muista tätä.

TRUBADUURI:

Ah, mestari Dobromile. Annan teille koko käsikirjoituksen. Allekirjoitan sen salanimellä. Luen sitä vain konsultointitarkoituksessa.

PYÖVELI:

Mutta mistä oikeastaan tiedetään, etteivät ne toimi?

TRUBADUURI:

Mestari – tämä on ohjelma teloittajien killalle. Ohjeita siitä, mitä tehdä tässä tilanteessa. Ei mikään tietokirja. Killan on ryhdyttävä toimenpiteisiin ja nopeasti, juuri siksi, että tiedetään täydellisesti, että nämä koneet toimivat. Jos ne eivät toimisi, meillä ei olisi mitään pelättävää.

PYÖVELI:

Eli se kaikki on valhetta?

TRUBADUURI:

Vastaus tähän kysymykseen ei ole olennaista. Olennaista on se tieto, jonka meidän on välitettävä yleisölle. Onko meidän vikamme, että yleisö uskoo vakaasti, että jokaisen toimivan keksinnön takana on keksijän hyvät aiomukset? Meillä ei ole vaihtoehtoa, emme voi olla täysin rehellisiä. Tietyissä tilanteissa ihmisellä on yksinkertaisesti velvollisuus valehdella.

PYÖVELI:

Ymmärrän, tietenkin. Meilläkin on työssä ohjeet, että tiettyjä asioita on pidettävä salassa asianomaisilta ja tarvittaessa – suorastaan valehdeltava. En ole koskaan osannut sitä hyvin, koska punastun, kun valehtelen. Mutta rehellisyydessäkin täytyy olla hienotunteisuutta. Tiedättekö, mieleeni tulee eräs tapaus, jossa kunniakas vaimoni vaati minulta ehdotonta rehellisyyttä. Kun nainen puhuu rehellisyydestä, hän ei tarkoita lainkaan sitä, mitä sanoo tarkoittavansa.

TRUBADUURI:

Välittäkää kunnioitukseni arvokkaalle rouva Dobromilovalle! Toinen kohta: näiden koneiden keksijä on roisto, lurjus ja paskiainen, jonka ainoana tavoitteena on oma voitto.

(lukee)

Kolmas kohta: Tämä on mestariteos. Kirjallinen teos, ehkä näytelmän muodossa. Päähenkilönä on

pieni poika, orpo, jota paikalliset kutsuvat Janko Rąbankoksi. Janko osoitti jo pienestä pitäen lahjakkuutta teloittajan taitoihin. Hänen lapsuuden leikkinsä suuntautuivat tähän suuntaan. Hän rakasti tarkkailla, kuinka maatilalla (jonka nurkassa hän asui) käsiteltiin siipikarjaa. Sian teurastus oli hänelle todellinen juhla. Hän livisti maatilalta ja käveli paljain jaloin kaupunkiin jokaiseen teloitukseen. Hänen unelmansa oli tulla itse pyöveliksi. Valitettavasti pieni Janko Rąbanko varasti mainitun maatilan keittiöstä pienen veitsen, mistä hänet rangaistiin ankarasti.

PYÖVELI:

Omistajantoimesta?

TRUBADUURI:

Mitäpä siinä! Veitsen omistaja olihan samalla tilan omistaja. Se, että kyseisellä herrasmiehellä oli tila, osoittaa, että hän oli varakas mies, eikä hän siten voinut rangaista pientä Jankoa ankarasti. Jos kirjoittaisin teoksessani, että rikas mies rankaisi jotakuta ankarasti, vaikka hänellä olisikin syy siihen, teokseni ei miellyttäisi rikkaita. Ja silloin hyvästi raskaat palkkiot, hyvästi kunnianosoitukset ja palkinnot... Janko saa ankarat rangaistukset joltakulta, jonka piti valvoa keittiötä ja siten myös veistä. Sillä jos kävisi ilmi, ettei hän valvonut asiaa, hän itse joutuisi rangaistuksen kohteeksi. Näin ollen tuo toinen on vastuussa kaikesta, ja tilan omistaja selviää tilanteesta puhtaana kuin kyynel. Lisäksi lisää vielä katkeran ironian tyyllisen lopun.

PYÖVELI:

Nimittäin?

TRUBADUURI:

No, tilan omistaja maksoi suuria dukatteja merentakaisille nuorille, joilla väitettiin olevan poikkeuksellisia kykyjä. Hän maksoi yhdestä niin paljon, että sillä olisi voinut ostaa tuhansia veitsiä, lisäksi runsaasti siipikarjaa, kenkiä ja kunnollisia vaatteita. Mutta aivan nenänsä edessä hänellä oli poikkeuksellinen lahjakkuus, pieni Janek Rąbanko, joka olisi iloinnut jopa tavallisesta veitsestä, joka maksaa talarin. Eikä hän huomannut häntä! Siinä piilee koko teokseni traagisuus, katkeruus ja ironia. Jokaiselle tulee selväksi, että vaikka nämä koneet toimisivatkin ja lisäksi jostain syystä esimerkiksi mestaisivat paremmin, niiden keksijä on meille silti jotain velkaa. Hän loi ne meidän kustannuksellamme, sillä kuka tietää, eikö hänkin saanut tukea joltakin tällaiselta tilanomistajalta.

PYÖVELI:

Herra Piórkowski? Voinko sanoa jotain?

TRUBADUURI:

Olkaa hyvä, mestari Dobromile.

PYÖVELI:

Tämä on todella kaunis tarina. Se tulee varmasti miellyttämään teloittajien killassa. Mutta kun sitä pitkään miettii, niin se, joka rankaisi tuota Rąbankoa veitsen varkaudesta, oli samassa tilanteessa kuin kuka tahansa teloittaja. Hänen oli pakko tehdä se, sillä hänhan vartioi keittiötä. Varkaus on varkaus.

TRUBADUURI:

Kirjoitan sen niin, ettei kukaan edes saa vaikutelmaa, että kyseessä oli varkaus. Siitä tulee surullinen tarina. Surullinen, liikuttava ja syvästi koskettava. Sellaiset myyvät parhaiten.

(lyhyt, kimeä ääni)

Mikä se oli?

PYÖVELI:

Se kuulosti Pafnucen vinkumiselta. Hänen äänensä. Mutta jotenkin oudolta – ikään kuin hän hikkaisi. Rotat eivät sentään hikkaa... Ellei hän sitten maistanut sitä viiniä, jota herra kaatoi hänen kulhoonsa.

TRUBADUURI:

Vannon, että hän vain haisteli sitä. Missä olimmekaan jääneet?

(lukee)

Kohta neljä: Järjestämme katukyselyn väkijoukon keskuudessa. Siinä on oltava yksi ainoa kysymys: ”Haluaisitko tulla mestatuksi koneella?”. Mahdolliset vastaukset – ainoastaan ”kyllä” tai ”ei”. Tulosten keräämisen jälkeen julistamme ne heroldien välityksellä asianmukaisella tulkinnalla.

PYÖVELI:

Miten niin asianmukaisen?

TRUBADUURI:

Sellaista, josta me välitämme. Katuhaastattelujen koko taito piilee objektiivisten tietojen keräämisessä ja niiden tulkinnassa oikean menetelmän avulla. Tässä tapauksessa ilmoitamme, että ”Viimeisimmässä katukyselyssä väkijoukko ilmoitti päättäväisesti haluavansa tulla teloitetuksi yksinomaan perinteisillä menetelmillä kotimaisten, asianmukaiset pätevyydet omaavien teloitusmestareiden toimesta. Näin ollen se ilmaisi vastustavansa teloituskoneiden tuontia riippumatta teknisistä ja moraalisisista epäilyistä”.

PYÖVELI:

Nerokasta. Olen täynnä ihailua, herra Piórkowski. Te ette sinänsä valehdellut, mutta teidän se paljastui. Allekirjoittakaa siis.

TRUBADUURI:

Allekirjoitan salanimellä. Tarvittaessa pyydän teiltä, mestari Dobromile, vahvistusta.

PYÖVELI:

Mutta tietenkin. Muistan nimimerkkinne. Se taisi olla ”Biernacki”?

TRUBADUURI:

Ei. Se on paljastunut. Käytin sitä vain kirjailijana, ja täytyy myöntää, että suurin osa sillä allekirjoitetuista teksteistä on täysin kelvottomia. Sen täytyy olla jokin toinen salanimi. Joka on tiedossa vain meille.

(rotan vinkuna)

PYÖVELI:

Pafnucy!